

Constantinos Simitis

Από: "Constantinos Cartalis" <ckartali@phys.uoa.gr>
Προς: <koppa@politicalforum.gr>; <ktheos@otenet.gr>; <gpap@pasok.gr>;
<pamb@ath.forthnet.gr>; <csimitis@otenet.gr>; <antiglib@otenet.gr>;
<i.maniatis@parliament.gr>; <tinab@politicalforum.gr>; <achilleas.mitsos@cec.eu.int>;
"JP" <panaretos@gmail.com>
Αποστολή: Τρίτη, 28 Φεβρουαρίου 2006 11:14 πμ
Επισύναψη: Anoikto-proFinal1.doc; ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΙΣΤΑΜΕ ΓΙΑ ΤΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΤΗΣ ΕΕ FINAL.doc;
υγεία-τελικό draft.doc; executive summary-τελικό.doc
Θέμα: ΝΕΑ ΚΕΙΜΕΝΑ - ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

Καλημέρα σε όλους,

Σας στέλνω τρία νέα κείμενα σε draft μορφή (όπως μας παραδόθηκαν από τις ομάδες εργασίας με επικεφαλής Α. Δρέττα, Β. Κιουλαιδή, Τ. Ιωακειμίδη):

1. Υγεία (executive summary και βασικό κείμενο)
2. Ανοικτό σχολείο
3. Ευρώπη - αδιέξοδα

Παρακαλώ για τις παρατηρήσεις σας.

ΚΚ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ

α) Οι νέες προκλήσεις για την ΕΕ

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταγράψει σημαντικά επιτεύγματα στην ιστορική της διαδρομή. Συνέβαλε αποφασιστικά στην κατοχύρωση της ειρήνης, της σταθερότητας και της δημοκρατίας, στη βελτίωση της ευημερίας στην Ευρωπαϊκή ήπειρο και περισσότερο ισόρροπων και συμμετρικών σχέσεων στο διεθνές σύστημα. Οι διαδοχικές διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα η τελευταία με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, την Κύπρο, τη Μάλτα και την επικείμενη ένταξη της Βουλγαρίας και Ρουμανίας συνέβαλαν στη διαμόρφωση, για πρώτη φορά στην ιστορία, μιας πραγματικά ενωμένης Ευρώπης. Η μελλοντική ένταξη της Τουρκίας και των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων θα ενισχύσει την ενότητα αυτή και θα δημιουργήσει συνθήκες επέκτασης των κεκτημένων της Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αδιαμφισβήτητα ένας πετυχημένος θεσμός ως καινοτόμο πολιτικό σύστημα. Το «Ευρωπαϊκό όνειρο» που ενσαρκώνει αναδεικνύεται ιδιαίτερα επιτυχημένο σε παγκόσμια κλίμακα και το «παράδειγμα ενοποίησης» αποτελεί πρότυπο για αντιγραφή από αυξανόμενο αριθμό κρατών.

2. Παρά τα επιτεύγματα όμως αυτά, η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις, νέα αιτήματα, νέες πιέσεις για να αναλάβει νέους ρόλους, να ανταποκριθεί σε νέες κοινωνικές και πολιτικές ισορροπίες. Η αδυναμία αποτελεσματικής απάντησης στις προκλήσεις αυτές οδηγεί την Ένωση σε κρίση. Η τελευταία αναδείχθηκε περισσότερο έντονα μετά το πάγωμα της διαδικασίας επικύρωσης του Ευρωπαϊκού Συντάγματος (Συνταγματικής Συνθήκης) και ειδικότερα της απόρριψής του σε δύο χώρες μέλη (Γαλλία και Ολλανδία) όπου διεξήχθησαν δημοψηφίσματα. Γενικότερα, όμως, οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκφράζουν με διάφορους τρόπους τη δυσφορία τους για τη λειτουργία και ικανότητα της Ένωσης να αντιμετωπίσει τα σημερινά κοινωνικά προβλήματα, όπως αυτό της ανεργίας, της περιβαλλοντικής προστασίας, της μετανάστευσης, του οργανωμένου εγκλήματος, κ.λπ. Αισθάνονται ότι δεν ακούγεται επαρκώς η φωνή τους, ότι δεν έχουν τις δυνατότητες να συμμετάσχουν ενεργά στις διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικής της Ένωσης. Συνέπεια αυτού είναι η απόσταση ανάμεσα στο μέσο

Ευρωπαϊό πολίτη και στους Ευρωπαϊκούς θεσμούς να έχει διευρυνθεί. Το «δημοκρατικό και κοινωνικό έλλειμμα» και το συνολικό πρόβλημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης της Ένωσης έχουν τώρα προσλάβει οξύτερες διαστάσεις και απαιτούν λύσεις.

3. Το εσωτερικό και το διεθνές περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αλλάξει δραματικά τα τελευταία χρόνια. Η διαδικασία της βαθύτερης παγκοσμιοποίησης θέτει την Ένωση μπροστά σε νέες προκλήσεις. Η άνοδος νέων οικονομικών δυνάμεων όπως της Κίνας και της Ινδίας δημιουργούν νέα πρότυπα παραγωγής, κατανάλωσης εμπορικών και επενδυτικών ροών παγκοσμίως. Οι ραγδαίες τεχνολογικές ανακατατάξεις και η επέκταση της «επικοινωνιακής ολοκλήρωσης» (διαδίκτυο, κ.λπ.) επηρεάζουν καθοριστικά τόσο το πρότυπο συγκρότησης των Ευρωπαϊκών κοινωνιών όσο και τη θέση της Ευρώπης στο διεθνές σύστημα. Η εμφάνιση νέων απειλών και κινδύνων στον τομέα της ασφάλειας (ιδιαίτερα μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα του 2001) αλλά και η βαθύτερη συνειδητοποίηση ότι οι διευρυμένες ανισότητες ανάμεσα στον πλούσιο Βορρά και στον αναπτυσσόμενο Νότο, η φτώχεια και η εξαθλίωση σε αυξανόμενες μερίδες του πληθυσμού, αποτελούν, εκτός όλων των άλλων, πηγή αστάθειας, δυνητικών συγκρούσεων και κίνδυνο για τη διεθνή ασφάλεια, «επιβάλλουν» στην Ευρωπαϊκή Ένωση την ανάληψη νέων ρόλων και ευθυνών στο παγκόσμιο σύστημα. Στη σκληρή αυτή πραγματικότητα να προσθέσουμε την επιταχυνόμενη γήρανση αλλά και την αναμενόμενη συνολική μείωση του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία επιβάλλουν προσαρμογές στο Ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο με στόχο τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυσή του.

4. Αντιμέτωποι με το νέο διεθνές περιβάλλον, τις προκλήσεις, τα προβλήματα, τα «ελλείμματα» και τις κρίσεις θα πρέπει να ξαναθέσουμε και να απαντήσουμε στο ερώτημα: **«Ποιά Ευρώπη θέλουμε για την Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα;».**

Για να απαντήσουμε στο ερώτημα αυτό χρειαζόμαστε όραμα, στρατηγική και σχέδιο. Χρειάζεται ακόμη να δούμε την τρέχουσα «κρίση» όχι ως «κίνδυνο» αλλά ως «ευκαιρία», τις προκλήσεις όχι ως «απειλή» αλλά ως «κέντρισμα» για πρόοδο. Χρειάζεται να δούμε την Ευρωπαϊκή Ένωση ως την απάντηση στην πρόκληση της παγκοσμιοποίησης. Και χρειάζεται να δουλέψουμε ταυτόχρονα σε δύο επίπεδα προκειμένου να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των πολιτών: **της θεσμικής ισχυροποίησης και της οικονομικής και κοινωνικής ανανέωσης.**

5. Θέλουμε την Ευρωπαϊκή Ένωση «ως κοινότητα κοινών αξιών» που θα ενσαρκώνει την έννοια της «ενότητας στην ποικιλομορφία», ως πολυπολιτισμικό χώρο ανοχής, δημοκρατίας, ελευθερίας, κράτους δικαίου, αλληλεγγύης, συνοχής, κοινωνικής δικαιοσύνης και προόδου, ανοιχτή στις νέες ιδέες και καινοτομίες, παράγοντα ειρήνης, σταθερότητας, συνεργασίας, δημοκρατικής διακυβέρνησης για ένα πολυμερές, διεθνές σύστημα που θα στηρίζεται σε κανόνες δικαίου, που θα εργάζεται για την καταπολέμηση της φτώχειας, των ανισοτήτων και της πρόληψης των συγκρούσεων, που θα μεριμνά για την οικολογική προστασία και την ανάπτυξη. Έτσι ορίζεται για μας η σύγχρονη Ευρωπαϊκή ταυτότητα. Είναι «ταυτότητα αξιών». Αυτό που δένει τους Ευρωπαίους μαζί ως κοινότητα είναι οι αξίες της δημοκρατίας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης («Ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο»).

(β) Θεσμική συγκρότηση – Η Ευρώπη των Θεσμών και της Δημοκρατίας

6. Κεντρικός στόχος, –περισσότερος ισχυρός και αναγκαίος σήμερα– παραμένει η μετεξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ισχυρή **Πολιτική Ένωση ομοσπονδιακής λογικής** με δημοκρατικά νομιμοποιημένους θεσμούς, διαδικασίες και πολιτικές. Η ύπαρξη κεντρικών, υπερεθνικών θεσμών και το «κοινοτικό πρότυπο» συνιστούν προϋπόθεση για την ύπαρξη ισχυρής πολιτικής ένωσης ως όρο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης και της προώθησης της κοινωνικής διάστασης της Ένωσης. Χωρίς ισχυρή Πολιτική Ένωση, η Ευρώπη δε θα μπορέσει ούτε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις προκλήσεις ούτε να αξιοποιήσει δημιουργικά τις ευκαιρίες της παγκοσμιοποίησης και να υλοποιήσει τις αναγκαίες προσαρμογές και μεταρρυθμίσεις στο κοινωνικο-οικονομικό της σύστημα προκειμένου η Ευρωπαϊκή οικονομία να καταστεί η «πλέον ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης με συνοχή και πλήρη απασχόληση».
7. Η οικοδόμηση της ισχυρής, δημοκρατικής Πολιτικής Ένωσης για μας συνεπάγεται:
- (α) **Την επικύρωση και θέση σε ισχύ του Ευρωπαϊκού Συντάγματος.** Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα που εκπονήθηκε για πρώτη φορά μέσα από μια δημοκρατική και αντιπροσωπευτική διαδικασία (Συνέλευση) συμβάλλει με τις καινοτομίες του στο να καταστήσει τη διευρυμένη Ένωση

θεσμικά πιο αποτελεσματική και δημοκρατική. Να τη φέρει εγγύτερα στους Ευρωπαίους πολίτες. Να της προσδώσει ισχυρότερο κοινωνικό περιεχόμενο και να την εξοπλίσει ώστε να χειρίζεται καλύτερα διεθνείς κρίσεις και προβλήματα. Η διαδικασία επικύρωσης θα πρέπει επομένως να συνεχισθεί, σεβόμενοι βεβαίως την ετυμηγορία των χωρών που ψήφισαν «όχι» σε σχετικά επικυρωτικά δημοψηφίσματα. Θα πρέπει, όμως, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη και ανταποκρινόμενοι στις ανησυχίες των πολιτών, να αναζητήσουμε τρόπους για να ολοκληρώσουμε την επικυρωτική διαδικασία. Επιθυμητή είναι η διεξαγωγή ενός Ευρωπαϊκού δημοψηφίσματος για τη διευκόλυνση της διαδικασίας επικύρωσης του Συντάγματος με τις προσαρμογές εκείνες που θα ανταποκρίνονται στις ανησυχίες των Ευρωπαίων πολιτών.

(β) Η ενδεχόμενη ωστόσο αδυναμία επικύρωσης και εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Συντάγματος δε θα πρέπει να ανακόψει τη διαδικασία για τη βαθύτερη Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Στην περίπτωση αυτή οφείλουμε να προωθήσουμε *εναλλακτικές στρατηγικές* για την εμβάθυνση της ενοποίησης ώστε να εξασφαλισθεί η δημοκρατικότητα, η αποτελεσματικότητα και η προοπτική για την παραπέρα διεύρυνση της Ένωσης. Στις στρατηγικές αυτές περιλαμβάνονται:

- Η ενσωμάτωση των θεσμικών και άλλων καινοτομιών του σχεδίου Συντάγματος στις υφιστάμενες Συνθήκες.
- Η προώθηση της βαθύτερης ενοποίησης με τη συμμετοχή των κρατών μελών εκείνων *που θέλουν και μπορούν* να συμπράξουν. Η ομάδα των κρατών μελών που συγκροτεί την Ευρωζώνη (Eurogroup) συγκεντρώνει προϋποθέσεις για να αποτελέσει τον προωθητικό πυρήνα εμβάθυνσης της ενοποίησης μέσα στο θεσμικό και καταστατικό πλαίσιο της Ένωσης.
- Η αξιοποίηση των *«ενισχυμένων συνεργασιών»* για την προώθηση της ενοποίησης σε ορισμένους τομείς κοινών πολιτικών.
- Η εγκαθίδρυση ενός περισσότερο αποτελεσματικού συστήματος *οικονομικής διακυβέρνησης* της Ένωσης. Το οικονομικό σκέλος της ONE και οι πολιτικές συνοχής θα πρέπει να ενισχυθούν σημαντικά.
- Η δημιουργία μηχανισμών και διαδικασιών με στόχο τη σταθερή και αποτελεσματική διαβούλευση με τους πολίτες, τα εθνικά

κοινοβούλια και τους κοινωνικούς εταίρους. Η Ευρωπαϊκή οικοδόμηση δε μπορεί να ικανοποιηθεί «ερήμην της κοινωνίας και των πολιτών της». Η Ευρωπαϊκή συμμετοχική δημοκρατία αποτελεί επιτακτικό αίτημα.

(γ) Οι πολιτικές της Ένωσης – Η Ευρώπη της Ευημερίας και της Αλληλεγγύης

8. Οι ισχυροί θεσμοί είναι αναγκαίοι για να παράγουν τις πολιτικές που απαντούν στα προβλήματα των πολιτών και της κοινωνίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναπτύξει δέσμη πολιτικών και δράσεων που συνέβαλαν καθοριστικά στη βελτίωση της ευημερίας στην Ευρώπη. Έχει, όμως, και μεγάλα «ελλείμματα πολιτικής». Μια Ευρώπη με 20 εκ. ανέργους δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των πολιτών της. Έχει έλθει επομένως η στιγμή για να μετεξελιχθεί η Ένωση **«σε ένα γνήσιο σύστημα κοινωνικής ευημερίας, συνοχής και αλληλεγγύης»**. Θα εργαστούμε ενεργά προς την κατεύθυνση αυτή σε συνεργασία με τις άλλες προοδευτικές δυνάμεις των Ευρωπαϊκών χωρών. Οι νεοφιλελεύθερες συνταγές δεν αποτελούν τη λύση. Στόχος θα πρέπει να είναι «η οικονομική ανάπτυξη με κοινωνική συνοχή και ευαισθησία» και η θέσπιση «πολιτικών για τους πολίτες». Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας είναι το «μέσο». Η εξασφάλιση της ευημερίας για όλους παραμένει ο στόχος.
9. Στη λογική αυτή υποστηρίζουμε:
 - Την ισόρροπη προώθηση της **«στρατηγικής της Λισσαβώνας»** για τη μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής οικονομίας και στους τρεις πυλώνες της – οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό. Η εφαρμογή της «στρατηγικής της Λισσαβώνας» μαζί με ένα επενδυτικό πρόγραμμα (Lisbon Plus) θα επιτρέψουν την προσαρμογή της Ευρωπαϊκής οικονομίας στις συνθήκες της παγκοσμιοποίησης παράλληλα με την επίτευξη πλήρους απασχόλησης και συνοχής.
 - Την ενδυνάμωση των **διαρθρωτικών πολιτικών συνοχής** και την ενσωμάτωση της διάστασης της συνοχής σε όλες τις άλλες πολιτικές της Ένωσης.
 - Την αναγνώριση στην Ένωση της **δυνατότητας**, κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να **θεσπίζει φόρους** και να **αντλεί έσοδα**.
 - Την εντατικοποίηση και διεύρυνση των **αναδιανεμητικών πολιτικών** της Ένωσης με διαπεριφερειακό και διακοινωνικό περιεχόμενο. Οι

αναδιανεμητικές πολιτικές συνιστούν αναπόσπαστο στοιχείο του τρίπτυχου εσωτερική αγορά/ΟΝΕ/αναδιανεμητική, κοινωνική πολιτική.

- Την **ενίσχυση της απασχόλησης** ώστε να κινητοποιηθεί ολόκληρο το αναπτυξιακό και κοινωνικό δυναμικό της Ευρωπαϊκής κοινωνίας. Μόνο έτσι θα διασφαλιστεί μέρισμα ευημερίας από την ανάπτυξη για όλους τους Ευρωπαίους πολίτες. Με την αύξηση της απασχόλησης θα απομακρύνουμε το φάσμα της φτώχειας και τον κίνδυνο της απαξίωσης του κοινωνικού κράτους.
- Τη δημιουργία ενός **περιβάλλοντος εγγυημένης ασφάλειας** για τους ευρωπαίους πολίτες ικανό να παράσχει ίσους όρους εργασίας, κοινωνική ασφάλιση και προστασία των εργαζομένων, προστασία των τελευταίων σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας, ενημέρωση και διαβούλευση των εργαζομένων, εγγυημένες συνθήκες απασχόλησης των νομίμων μεταναστών, ισότητα στην αγορά εργασίας και στη μεταχείριση κατά την εργασία μεταξύ γυναικών και ανδρών, καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας με σκοπό την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων.
- Την αντιμετώπιση της πρόκλησης που δημιουργεί η **παράταση της διάρκειας ζωής**. Αποτελεσματική διαχείριση της πρόκλησης αυτής απαιτεί κεντρικό χειρισμό που θα αποκλείει αλληλοσυγκρουόμενες και ανταγωνιστικές κινήσεις, κινήσεις που αλληλο-ακυρώνονται και οδηγούν σε συλλογικό κατήφορο. Η πρόοδος ορισμένων κρατών στην αντιμετώπιση της πρόκλησης της γήρανσης με θετικά μέτρα δημιουργεί μεγαλύτερη πίεση προσαρμογής στους βραδυπορούντες.
- Την ανάδειξη της **Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ)**, μέσα από τη διαδικασία μεταρρύθμισής της, σε αποτελεσματικό μηχανισμό στήριξης των μικρών γεωργών, εισοδημάτων και καλλιεργειών και προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης της υπαίθρου.
- Την ολοκλήρωση των πολιτικών για τη **μετανάστευση**, την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και τη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης.

10. Ο **προϋπολογισμός** της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να στηρίζει ενεργά τους στόχους, τις πολιτικές και τις δράσεις της Ένωσης. Επομένως το ύψος του θα

πρέπει να είναι αντίστοιχο με τους στόχους/πολιτικές/δράσεις που έχουμε θέσει. Καταληκτικός στόχος θα πρέπει να είναι η διαμόρφωση «συστήματος δημοσιονομικού ομοσπονδισμού». Η αφιέρωση υψηλότερου μέρους δαπανών στην έρευνα, στην τεχνολογία, στην καινοτομία και στην εκπαίδευση («ανθρώπινο κεφάλαιο») συνιστά αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής οικονομίας. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα πρέπει να ανταποκριθεί στο αίτημα αυτό όχι μόνο ή αποκλειστικά μέσα από την αναδιάρθρωσή του αλλά και την προσαρμογή του συνολικού του ύψους.

(δ) Η Ένωση στον Κόσμο – Η Ευρώπη της Ειρήνης και της Συνεργασίας

11. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά τα εσωτερικά της προβλήματα, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο διεθνές σύστημα ως παράγοντας ειρήνης, σταθερότητας και συνεργασίας. Ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός κρατών του διεθνούς συστήματος προσβλέπει στην Ένωση για την επίλυση προβλημάτων, τη διαχείριση κρίσεων, την πρόληψη συγκρούσεων και την εδραίωση της ειρήνης. Η Ένωση θα πρέπει επομένως να αναλάβει νέες ευθύνες και νέους ρόλους στο διεθνές σύστημα ως ισχυρό κέντρο παγκόσμιας ισορροπίας και επιρροής. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να εργασθούμε ώστε η Ένωση να αποκτήσει τους θεσμούς, τις πολιτικές και τα μέσα που θα της επιτρέψουν να ανταποκριθεί διεθνώς στις προκλήσεις, στις ευθύνες και στους ρόλους ως αξιόπιστος διεθνής συντελεστής. Αυτό συνεπάγεται:

- Τη συνέχιση της διαδικασίας της **διεύρυνσης** με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και την Τουρκία εφόσον εκπληρώσουν τις αναγκαίες πολιτικές και οικονομικές προϋποθέσεις. Η διεύρυνση συνιστά στρατηγική επένδυση για την ειρήνη, τη σταθερότητα, τη δημοκρατία και την ασφάλεια. Παράλληλα η «πολιτική γειτνίασης» θα πρέπει να αναβαθμιστεί σε ουσιαστικό μέσο για τη βαθύτερη «συνέργεια» των χωρών της άμεσης περιφέρειας με την Ένωση.

Ιδιαίτερα σκόπιμη είναι η περαιτέρω βελτίωση των σχέσεων της Ένωσης με τη Ρωσία καθώς και η αναζωογόνηση της Ευρωμεσογειακής συνεργασίας. Στη διαδικασία, όμως, της διεύρυνσης, ως εγχείρημα μείζονος πολιτικής σημασίας, οι πολίτες της Ένωσης θα πρέπει να έχουν τον κύριο λόγο. Εναλλακτικά πρότυπα ενσωμάτωσης χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να αντιμετωπισθούν ως επιθυμητές λύσεις

μόνο εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για πλήρη θεσμική ένταξη. Παράλληλα, θα πρέπει να διασφαλισθεί η ικανότητα της Ένωσης να απορροφήσει νέα μέλη.

- Την εγκαθίδρυση άμεσα των κατάλληλων θεσμών (Υπουργός Εξωτερικών, Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, κ.λπ.) οι οποίοι θα της επιτρέψουν να διαδραματίσει πιο συνεκτικό και αποτελεσματικό ρόλο στο διεθνές σύστημα.
 - Την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάπτυξης της κοινής εξωτερικής πολιτικής (ΚΕΠΠΑ) και της Ευρωπαϊκής πολιτικής άμυνας και ασφάλειας (ΕΠΑΑ) ως **σύστημα συλλογικής ασφάλειας** στη βάση της **«διαρθρωμένης συνεργασίας»** εφόσον αυτό είναι αναγκαίο με στόχο να διαμορφώσει ένα αποτελεσματικό σύστημα συλλογικής ασφάλειας.
 - Την ένταξη της **«τρίτης γενιάς απειλών»** (όπως η διεθνής τρομοκρατία, τα όπλα μαζικής καταστροφής, τα «υπό κατάρρευση» κράτη και το οργανωμένο έγκλημα) τόσο στους άμεσους στόχους της Ένωσης όσο και στην επιχειρησιακή της δράση μέσω της διεύρυνσης του υπάρχοντος θεσμικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ).
 - Την **ενίσχυση των στρατιωτικών δυνατοτήτων** της Ένωσης, είτε μέσω της απευθείας αύξησης των αμυντικών δαπανών των κρατών-μελών της είτε μέσω της ποιοτικής αύξησης της αμυντικής της ικανότητας (προώθηση κοινής ευρωπαϊκής παραγωγής στον τομέα των εξοπλισμών, κ.λπ.).
 - Την προώθηση και επίτευξη ισότιμων σχέσεων με τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης των κοινών παγκόσμιων προβλημάτων και απειλών, στο πλαίσιο «αποτελεσματικής πολυμερούς συνεργασίας» και προβάλλοντας την προσήλωση στους κανόνες του διεθνούς δικαίου και τις αρχές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.
12. Θα εργαστούμε για να ξεπεράσει η Ευρωπαϊκή Ένωση τα σημερινά προβλήματα και «ελλείμματα» με την κινητοποίηση και την ενεργό συμμετοχή των Ευρωπαίων πολιτών. Στόχος μας είναι να αναδείξουμε την Ένωση σε αποφασιστικό παράγοντα κοινωνικής προόδου, δικαιοσύνης και ευημερίας για όλους χωρίς αποκλεισμούς ή περιθωριοποιήσεις. Για να γίνει, όμως, αυτό η Ένωση θα πρέπει να βαδίζει προς την κατεύθυνση της Πολιτικής Ένωσης. Για

την προώθηση του στόχου αυτού θα εργασθούμε με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ασφάλειας και Άμυνας

Η θέση της Ελλάδας

Η Ένωση μπροστά στις μεγάλες προκλήσεις – Ανάγκη ανάληψης νέων ρόλων

Η Ευρώπη αντιμετωπίζει μεγάλα και κρίσιμα ζητήματα τα οποία απαιτούν δύσκολες αποφάσεις και κρίσιμες πολιτικές επιλογές. Η διαχείριση του ευρώ και η αναθέρμανση της ευρωπαϊκής οικονομίας, τα σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα, η μετανάστευση από τρίτες χώρες, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και η προστασία των ατομικών ελευθεριών, τα σύνορα της Ευρώπης, ο σταθεροποιητικός ρόλος της στα Βαλκάνια και σε άλλες γειτονικές ή λιγότερο γειτονικές περιοχές, οι σχέσεις με την αμερικανική υπερδύναμη είναι μερικά μόνον από μια πληθώρα σημαντικών θεμάτων που αναζητούν μια πειστική και αποτελεσματική ευρωπαϊκή απάντηση.

Παράλληλα, το εσωτερικό και διεθνές περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αλλάξει δραματικά τα τελευταία χρόνια. Η διαδικασία της βαθύτερης παγκοσμιοποίησης θέτει την Ένωση μπροστά σε νέες προκλήσεις. Ειδικότερα όσον αφορά στον τομέα της παγκόσμιας και περιφερειακής ασφάλειας, η εμφάνιση νέων απειλών και κινδύνων (ιδιαίτερα μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα του 2001) αλλά και η βαθύτερη συνειδητοποίηση ότι οι διευρυμένες ανισότητες ανάμεσα στον πλούσιο Βορρά και τον αναπτυσσόμενο Νότο αποτελούν πρόσθετες πηγές αστάθειας και δυνητικών συγκρούσεων «επιβάλλουν» στην Ευρωπαϊκή Ένωση την ανάληψη νέων ρόλων και ευθυνών στο διεθνές σύστημα.

Αν και στην περίοδο που ακολούθησε τα τρομοκρατικά χτυπήματα στη Νέα Υόρκη και την Ουάσιγκτον οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρωπαϊκή Ένωση κινήθηκαν αρμονικά στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης της παγκόσμιας τρομοκρατίας --μέσω

της ενεργοποίησης του άρθρου 5 του ΝΑΤΟ, της υιοθέτησης από μέρους της ΕΕ του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης καθώς και της προσφοράς σημαντικής οικονομικής βοήθειας στο Αφγανιστάν-- η αντιμετώπιση του ζητήματος του Ιράκ αποτέλεσε σημείο τριβής και τελικώς δίχασε τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη όσον αφορά στο είδος των πολιτικών που θα ήταν σκόπιμο να υιοθετηθούν. Ταυτόχρονα, η αμερικανική επέμβαση στο Ιράκ έκανε ιδιαίτερα αισθητή την αδυναμία άρθρωσης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης μιας πειστικής εναλλακτικής θέσης και κυρίως μιας αποτελεσματικής πολιτικής στάσης απέναντι στην ακολουθούμενη πολιτική μονομέρειας από την αμερικανική υπερδύναμη.

Έχει υπάρξει πρόοδος στην υπόθεση της κοινής ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής άμυνας;

Με την ανθρωπότητα να έχει ήδη κάνει αρκετά βήματα στον εικοστό πρώτο αιώνα, η ανάπτυξη ενός αυτόνομου συστήματος άμυνας και ασφάλειας παραμένει για την Ευρωπαϊκή Ένωση το μεγάλο ζητούμενο. Αυτό δεν σημαίνει ότι η ΕΕ δεν έχει ήδη κάνει --ειδικότερα κατά την τελευταία δεκαετία-- σημαντικά βήματα στην προοπτική ανάπτυξης κοινής πολιτικής στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας. Πραγματικά από τη Συνθήκη του Μάαστριχ, όπου τέθηκαν οι βάσεις για μια Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) με ευρωπαϊκό, ανεξάρτητο χαρακτήρα, μέχρι και σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταφέρει --ομολογουμένως όχι χωρίς προβλήματα-- να ακολουθήσει μια αργή αλλά ταυτόχρονα σταθερή πορεία που έχει ήδη οδηγήσει στην αποκρυστάλλωση τόσο των πολιτικών και στρατιωτικών θεσμών που είναι απαραίτητοι προκειμένου να μπορεί να αναπτύξει αποτελεσματική δράση όσο και σε ένα συγκεκριμένο επιχειρησιακό πλαίσιο δράσης.

Χτίζοντας τα κατάλληλα θεσμικά όργανα στο εσωτερικό της (δημιουργία στρατιωτικής μονάδας ταχείας αντίδρασης, κέντρα έγκαιρης διάγνωσης και πρόληψης των δυνητικών απειλών και κινδύνων, πολιτικές και στρατιωτικές επιτροπές ανάλυσης και διαχείρισης των αναφευομένων κρίσεων κλπ.) η Ευρώπη αποκτά ολοένα και περισσότερο τη δυνατότητα αυτόνομης δράσης. Μάλιστα τον Δεκέμβριο του 2003 η Ευρωπαϊκή Ένωση επιχείρησε --μέσω τους εκπροσώπου της στο τομέα της ασφάλειας και της άμυνας-- να οριοθετήσει τη θέση και το ρόλο της στο δραματικά συνθετότερο περιβάλλον ασφάλειας που δημιουργήθηκε μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και την αμερικανική επέμβαση στο

Ιράκ. Στη κατεύθυνση αυτή η Ένωση όρισε το περιεχόμενο των απειλών και προκλήσεων με τις οποίες θα βρεθεί αντιμέτωπος ο ευρωπαίος πολίτης στα χρόνια που έρχονται, περιέγραψε τους στρατηγικούς στόχους που θα πρέπει να επιτύχει και, κυρίως, οριοθέτησε τις πολιτικές δράσεις που είναι σκόπιμο να αναπτύξει προκειμένου να επιτύχει τους στρατηγικούς της στόχους στο άμεσο και απώτερο μέλλον.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι στα πλαίσια των «επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων» της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ) η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί σήμερα να επιδείξει μια ιδιαίτερα επιτυχημένη δράση τόσο στην περιοχή των Βαλκανίων όσο και σε περιοχές αρκετά μακριά από την ευρωπαϊκή ήπειρο. Στην επιτυχημένη αυτή δράση της ΕΕ θα μπορούσαν να προστεθούν ιδέες ή/και προτάσεις –ορισμένες από τις οποίες περιλαμβάνονται και στο κείμενο της Συνταγματικής Συνθήκης η ψήφιση του οποίου συναντά μεγάλες δυσκολίες σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες-- η υλοποίηση των οποίων αναμφίβολα θα ενίσχυε ακόμη περισσότερο την ΕΕ στο τομέα της ασφάλειας και της κοινής άμυνας, όπως η «ρήτρα αλληλεγγύης και αλληλοβοήθειας», η προώθηση της ενισχυμένης συνεργασίας και η λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία, η ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών στον τομέα των εξοπλισμών και η δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Γραμματείας Εξοπλισμών, η αναδιοργάνωση των εθνικών ενόπλων δυνάμεων και η σύγκλιση των εθνικών αμυντικών σχεδιασμών καθώς και η δημιουργία ανεξάρτητου Ευρωπαϊκού Στρατηγείου. Είναι οι αποφάσεις και –κυρίως– οι δράσεις της Ένωσης προς αυτές τις κατευθύνσεις που θα επιτρέψουν τη μετεξέλιξη της από ένα σύστημα διαχείρισης κρίσεων σε ένα αποτελεσματικότερο σύστημα συλλογικής ασφάλειας.

Τι χρειάζεται ακόμα να γίνει;

Βεβαίως στο σημερινό εξαιρετικά σύνθετο και ανταγωνιστικό κόσμο, οι στόχοι της Ένωσης δεν εξαντλούνται στην επέκταση της ζώνης σταθερότητας και ειρήνης μέσω της διεύρυνσης αλλά αφορούν –πρωτίστως– στην επίτευξη ασφάλειας για τα κράτη-μέλη της. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ είναι υποχρεωμένη να εντάξει την «τρίτη γενιά απειλών» (όπως η διεθνής τρομοκρατία, τα όπλα μαζικής καταστροφής και το οργανωμένο έγκλημα, δηλαδή τις απειλές εκείνες που αναπτύσσονται οριζόντια, είναι ασύμμετρες, έχουν βαθιές αιτίες και μαζικό χαρακτήρα) όχι μόνο στους στόχους της, αλλά κυρίως στην επιχειρησιακή της δράση με πολύ συγκεκριμένο τρόπο. Με άλλα

λόγια, αν η Ευρώπη επιθυμεί σταθερότητα και ασφάλεια δεν μπορεί να συνεχίσει να βασίζεται σε ένα σύστημα που εξαντλείται στην κάλυψη δράσεων που σχετίζονται με την έγκαιρη προειδοποίηση, την πρόληψη συγκρούσεων και την ανοικοδόμηση πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα αλλά επιβάλλεται να προχωρήσει στη διεύρυνση του υπάρχοντος θεσμικού συστήματος και των σχετικών επιχειρησιακών διαδικασιών της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας.

Στην κατεύθυνση αυτή, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να κάνει χρήση όλων των συγκριτικών πλεονεκτημάτων (πολιτικών, οικονομικών και διπλωματικών) που διαθέτει και τα οποία της προσφέρουν τη δυνατότητα να αναπτύσσει μια σημαντική διεθνή επιρροή ενώ προσδίδουν στη δράση της εξαιρετικά υψηλά επίπεδα νομιμοποίησης, στοιχεία τα οποία απουσιάζουν από την σημερινή μονομερή δράση της αμερικανικής πολιτικής. Ταυτόχρονα όμως, η ικανότητα της ΕΕ να καταστεί αποτελεσματικός εταίρος των ΗΠΑ στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης κοινών παγκόσμιων προβλημάτων και απειλών συνδέεται αναπόφευκτα με την ενίσχυση των στρατιωτικών της δυνατοτήτων, είτε αυτό συνεπάγεται την απευθείας αύξηση των αμυντικών δαπανών των κρατών-μελών της είτε την ποιοτική αύξηση της αμυντικής της ικανότητας. Είναι αυτή η πραγματικότητα, που αναδεικνύει και την ανάγκη κοινής ευρωπαϊκής παραγωγής στον τομέα των εξοπλισμών.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στο κείμενο της «Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Ασφάλειας», το οποίο συνιστά και την πρώτη ουσιαστική προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να οριοθετήσει τη θέση και το ρόλο της στην παγκόσμια σκηνή μετά την αμερικανική επέμβαση στο Ιράκ, επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό ο συγκερασμός της αμερικανικής αντίληψης για «προληπτική δράση» με την ευρωπαϊκή θέση για «αποτελεσματική πολυμερή συνεργασία». Στη κατεύθυνση αυτή και προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι «βασικές απειλές» που συνιστούν η τρομοκρατία, η διασπορά των όπλων μαζικής καταστροφής, τα «υπό κατάρρευση κράτη» και το οργανωμένο έγκλημα, τα κράτη-μέλη της ΕΕ θα πρέπει να αναπτύξουν μια συνολική στρατηγική «πρόληψης των συγκρούσεων» καθώς και «πρόληψης των απειλών», κάνοντας χρήση όλων των διαθεσίμων (στρατιωτικών, πολιτικών, οικονομικών) εργαλείων και μέσων που έχουν στη διάθεσή τους και υιοθετώντας μια νέα «στρατηγική κουλτούρα» που θα προωθεί την έγκαιρη, ταχύτατη και, όταν κρίνεται απαραίτητο, δυναμική παρέμβαση. Στην κατεύθυνση αυτή, η νέα «Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας» καλεί σε έγκαιρη συστράτευση απέναντι στις αναδυόμενες απειλές και σε «συλλογική δράση» που θα βασίζεται τόσο στη πολυμερή συνεργασία στα πλαίσια

διαφόρων διεθνών οργανισμών όσο και, κυρίως, στη συνεργία ΕΕ και κρατών-μελών με χώρες που συνιστούν σημαντικούς παίκτες στην περιοχή τους.

Καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει ότι χρειάζεται τις Ηνωμένες Πολιτείες προκειμένου να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα νέα παγκόσμια προβλήματα και απειλές (οι οποίες δεν είναι απαραίτητο να συμπίπτουν με εκείνες των ΗΠΑ), τότε θα πρέπει, σε πρακτικό επίπεδο και όσον αφορά στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας (ΕΠΑΑ), να πετύχει να ισορροπήσει ανάμεσα στην αμερικανική αντίληψη (που επιθυμεί ένα κυρίαρχο ρόλο για το ΝΑΤΟ, μια Βρετανία στο αμερικανικό στρατόπεδο και διμερείς συμμαχίες με το σύνολο των πρώην ανατολικών κρατών να υποστηρίζουν ανοιχτά τις αμερικανικές επιλογές) και την «ευρωπαϊκή» αντίληψη ενός πυρήνα χωρών που επιδιώκουν να διαδραματίσουν ένα ηγετικό ρόλο στη νέα διευρυμένη Ένωση.

Είναι σκόπιμο η Ένωση να καταστεί ένας αυτόνομος παίκτης στη διεθνή σκηνή όσον αφορά στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας (α) καθορίζοντας με σαφή τρόπο τις απειλές και τους κινδύνους που υπάρχουν για την ασφάλεια των πολιτών της, (β) ενισχύοντας τα μέσα που θα πρέπει να έχει στη διάθεσή της και αναλαμβάνοντας ακόμη και στρατιωτική δράση και (γ) στηρίζοντας τη διαμόρφωση ενός πολυκεντρικού διεθνούς συστήματος, στη βάση ισότιμων σχέσεων με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και «αποτελεσματικής πολυμερούς συνεργασίας» και προβάλλοντας την προσήλωση στους κανόνες του διεθνούς δικαίου και τις αρχές του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Αναμφίβολα, η ανάδειξη της Ένωσης σε περισσότερο ενεργό και αποτελεσματικό παγκόσμιο πρωταγωνιστή θα εξαρτηθεί από την ικανότητά της να συνδέσει τις διακηρύξεις της στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής, και τελικώς την εξωτερική της δράση, με τη δυνατότητά της να ασκήσει βία ή να απειλήσει με την χρήση της.

Με τη συμμετοχή των Ευρωπαίων πολιτών

Η Ευρώπη δεν είναι κάτι το αόριστο και ασαφές που θα έπρεπε να απασχολεί μόνον μια μικρή ομάδα ειδικών. Όλα τα θέματα που αναφέρθηκαν παραπάνω απαιτούν πολιτικές αποφάσεις και επιλογές που θα επηρεάσουν όλους μας. Το σύμφωνο σταθερότητας και η λειτουργία της ΟΝΕ, η διαχείριση της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς, η αναδιανομή πόρων μέσω του κοινοτικού προϋπολογισμού, η μετανάστευση και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ο ρόλος της Ε.Ε. στα Βαλκάνια και αλλού, οι

σχέσεις με τη μόνη υπερδύναμη, όλα αυτά δεν είναι θέματα τεχνοκρατικά που αφορούν μόνον τους ειδικούς.

Η καθημερινότητα του πολίτη μιας οποιασδήποτε χώρας-μέλους της Ε.Ε. επηρεάζεται πλέον άμεσα και ουσιαστικά από τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε ευρωπαϊκά συμβούλια καθώς και σε άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης, τα οποία όμως συνεχίζουν να θεωρούνται απόμακρα, έως απόκοσμα, για τη μεγάλη πλειονότητα των πολιτών. Ειδικότερα η υπόθεση της κοινής Ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής στο τομείς της ασφάλειας και της άμυνας αφορά άμεσα τον ευρωπαίο πολίτη και πρέπει να είναι προσανατολισμένη προς την ικανοποίηση των προσδοκιών του. Ειδικότερα εμάς τους Έλληνες το μέλλον της ΕΕ μας αφορά πολύ περισσότερο από άλλους ευρωπαϊκούς λαούς με μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη, ισχυρότερους θεσμούς και πιο ήσυχη γειτονιά.

Η Ελλάδα υποστήριξε πάντοτε μια Ευρώπη με ισχυρή φωνή και αυτόνομο ρόλο στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και της άμυνας και στήριξε ενεργά την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, ως βασικού πυλώνα μιας Ένωσης με ισχυρότερη και αποτελεσματικότερη φωνή και παρουσία στις διεθνείς υποθέσεις. Κατά το διάστημα μάλιστα της τελευταίας ελληνικής προεδρίας, η Ελλάδα προώθησε ενεργά τη διαδικασία ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Δύναμης Ταχείας Επέμβασης, ανέλαβε μια σειρά πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της σχέσης της ευρωπαϊκής άμυνας με την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία (ειδικότερα τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Εξοπλισμών) και συνέβαλε καθοριστικά στην ανάπτυξη μιας κοινής προσέγγισης —στο επίπεδο των Δεκαπέντε— στα θέματα της ευρωπαϊκής άμυνας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Σκέψεις για μια νέα Οικονομική Διακυβέρνηση στην Ε.Ε.

Εδώ και πολλά χρόνια έχει διαπιστωθεί μια αυξανόμενη αποστασιοποίηση του Ευρωπαίου πολίτη από τα τεκταινόμενα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αλλεπάλληλες τροποποιήσεις στις Ιδρυτικές Συνθήκες, νέοι θεσμοί (π.χ. Επιτροπή των Περιφερειών), αυξημένες αρμοδιότητες στο Ευρωκοινοβούλιο, καμπάνιες δημοσιότητας και ενημέρωσης, κ.α. επιστρατεύονται για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Όμως αυτό μένει εκεί. Η αποστασιοποίηση μετατρέπεται σε δυσαρέσκεια, η δυσαρέσκεια σε αμφισβήτηση και η αμφισβήτηση σε απόρριψη.

Φαίνεται πως δεν έχουμε καταλάβει ή δεν θέλουμε να καταλάβουμε ποιες είναι οι ρίζες της δυσαρέσκειας των πολιτών. Ποιο ήταν το περιεχόμενο των απαντήσεων που δίδονται στο πρόβλημα; Σχεδόν πάντα θεσμικό ή σε επίπεδο ωραίων δηλώσεων. Νέα όργανα, ανακατανομή αρμοδιοτήτων, αλλαγές στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων ή συγκρότησης οργάνων κοκ. Επίσης βροντώδεις δηλώσεις και στόχοι που ποτέ δεν επιβεβαιώνονται για ανάπτυξη και απασχόληση, για ανταγωνιστικότητα, για αυτόνομη εξωτερική πολιτική, για αντιμετώπιση της καταστροφής του περιβάλλοντος κοκ.

Όμως δεν θα πείσουμε τον Ευρωπαίο πολίτη παίζοντας με τις διαδικασίες, ανακατανέμοντας αρμοδιότητες ή σερβίροντας αισιόδοξες δηλώσεις. Υπάρχουν βασανιστικά ερωτήματα που αιωρούνται απειλητικά:

Τι θα γίνει με τον νεοεισερχόμενο στην αγορά εργασίας που βλέπει διψήφια ποσοστά ανεργίας σχεδόν στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες εδώ και μια δεκαπενταετία; Τι θα γίνει με τον αγρότη που αντιμετωπίζει μια πλήρη ανατροπή του πλέγματος πολιτικών που εξασφάλιζαν το εισόδημά του τα τελευταία τριάντα χρόνια; Τι θα γίνει με όσους ύστερα από 25 ή 30 χρόνια δουλειάς και αντίστοιχων ασφαλιστικών εισφορών πληροφορούνται ότι τα ασφαλιστικά τους ταμεία είναι κοντά στη

πτώχευση; Τι θα γίνει με τον ειδικευμένο εργάτη που στο μέσον της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας πληροφορείται ότι το εργοστάσιο που δούλευε «μεταναστεύει» για την Κίνα ή τη Βουλγαρία; Τι θα γίνει με τους εργαζόμενους που τους ζητείται να «διαλέξουν» μεταξύ της ανεργίας ή της απασχόλησης με διευρυμένο ωράριο, μειωμένες απολαβές αλλά αυξημένη παραγωγικότητα; Τι θα γίνει με τον κάτοικο ορεινών, απομακρυσμένων ή νησιωτικών περιοχών που πληροφορείται ότι οι βασικές για την επιβίωση του υπηρεσίες μεταφορών, παροχής ενέργειας, τηλεπικοινωνιών κ.ο.κ. θα πρέπει πλέον να ρυθμίζονται από τις δυνάμεις της αγοράς και όχι από το κράτος όπως γνώριζε για τα τελευταία 60 χρόνια; Τι θα γίνει με τον μικρομεσαίο επιχειρηματία που καθημερινά εισπράττει υποσχέσεις για στήριξη και ανάπτυξη αλλά στη πράξη βλέπει αγορές που συρρικνώνονται από τις εισαγωγές, ατελείωτη εθνική και κοινοτική γραφειοκρατία, υψηλή φορολογία και τραπεζική κερδοσκοπία σε βάρος του;

Απαντήσεις για αυτά τα ερωτήματα αναζητά με αγωνία ο ευρωπαϊός πολίτης. Εδώ είναι η ρίζα της δυσaráσκειας και της αμφισβήτησης. Εδώ είναι που η ευρωπαϊκή αριστερά, οι σοσιαλιστικές δυνάμεις στην Ε.Ε., πρέπει να προσφέρουν πειστικά προγράμματα και λύσεις. Και φυσικά αυτό δεν είναι καθόλου εύκολο.

Το ζητούμενο είναι ταχύτεροι ρυθμοί βιώσιμης ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, με επάρκεια δημόσιων πόρων για κοινωνική προστασία και παροχή ποιοτικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και υποδομής, χωρίς από την άλλη πλευρά να υπονομευθούν οι αμοιβές και η ποιότητα εργασίας των εργαζομένων, η διεθνής ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας, η ελκυστικότήτά της ως χώρου επενδύσεων, η σταθερότητα των τιμών, η περιβαλλοντική ισορροπία.

Είναι, όπως διαπιστώνουμε μια πολύ σύνθετη εξίσωση που γίνεται ακόμα δυσκολότερη λόγω των συνεχώς μεταβαλλόμενων εξωτερικών συνθηκών:

Οι αναπτυσσόμενες χώρες απαιτούν το δικαίωμά τους στην αυτοδύναμη ανάπτυξη μέσω πρόσβασης των εξαγωγών τους στις ευημερούσες δυτικές αγορές και η ευρωπαϊκή αριστερά δεν μπορεί να τους το αρνηθεί. Εφόσον οι ευρωπαίοι επιχειρηματίες διαπιστώνουν κερδοφόρες προοπτικές αξιοποιώντας το χαμηλό εργατικό κόστος σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες κανείς δεν είναι σε θέση να τους εμποδίσει να επενδύσουν σε αυτές. Ακόμα και αν το έκανε απλώς θα άφηνε το

πεδίο ελεύθερο για τους Αμερικανούς ή τους Ιάπωνες επιχειρηματίες. Πάμφτωχοι, στα όρια της επιβίωσης κάτοικοι της Αφρικής και της Ασίας αναζητούν μια ελπίδα ζωής μεταναστεύοντας στην Ευρώπη – η ευρωπαϊκή αριστερά δεν μπορεί να τους το αρνηθεί.

Ποια μπορεί να είναι λοιπόν η αριστερή πρόταση για μια νέα οικονομική διακυβέρνηση στην Ε.Ε.; Ας ξεκινήσουμε με μερικές απλές σκέψεις που βρίσκονται κοντά στο κοινό νου:

- Ομιλούν όλοι για το όραμα της ισχυρής και ενωμένης Ευρώπης με ενιαία εσωτερική αγορά, υψηλό βαθμό οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης, πολύ κοντά στο επίπεδο μιας πολυεθνικής ομοσπονδίας. Όμως η κοινή οικονομική διαχείριση από ενιαία «ομοσπονδιακά» όργανα έχει προχωρήσει μόνο στο νομισματικό τομέα. Τι θα γίνει με τη δημοσιονομική πολιτική; Τι θα γίνει με τη διαρθρωτική πολιτική;
- Ομιλούν για ανάπτυξη μέσω υψηλής τεχνολογίας και προηγμένων υπηρεσιών. Η ανάπτυξη αυτή (όταν επιτευχθεί) θα αφορά όλους; Θα αφορά εξίσου τη μητροπολιτική περιφέρεια του Λονδίνου και την Ήπειρο; Την Καλαβρία και το Τορίνο; Και αν, όπως όλοι συμφωνούν, η απάντηση είναι αρνητική, πού είναι οι ισχυροί αναδιανεμητικοί μηχανισμοί που θα εξασφαλίσουν κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή;
- Εάν η απορύθμιση στις αγορές εργασίας και μια ανεκτική μεταναστευτική πολιτική οδηγεί στην πρόσκαιρη ή μόνιμη περιθωριοποίηση κοινωνικών ομάδων, στην πραγματική φτώχεια για ένα μικρό αλλά όχι αμελητέο ποσοστό του πληθυσμού, στη μακροπρόθεσμη ανεργία, που είναι οι κοινοτικοί μηχανισμοί κοινωνικής προστασίας και οι κοινοί πόροι για την υποστήριξή τους;
- Εάν η ενιαία αγορά στα πλαίσια του ελεύθερου ανταγωνισμού υποβαθμίσει τη ποιότητα ή ακόμα και την προσφορά δημόσιων αγαθών όπως οι μεταφορές, οι επικοινωνίες, η ηλεκτρική ενέργεια, η υγεία κοκ σε αραιοκατοικημένες περιοχές, ποια κοινοτικά μέσα παρέμβασης έχουν προβλεφθεί για να αποκαταστήσουν τέτοιες αστοχίες των αγορών;

- Εάν η ευρωπαϊκή αγορά κατακλύζεται από προϊόντα χωρών που δεν τηρούν στοιχειώδη κοινωνικά δικαιώματα όπως ο συνδικαλισμός, η απεργία, η απαγόρευση της παιδικής εργασίας, οι στοιχειώδεις συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, ή που ακολουθούν παραγωγικές μεθόδους άκρως καταστρεπτικές για το περιβάλλον που είναι τα κοινοτικά όργανα και οι διεθνείς συμφωνίες που θα εμποδίσουν αυτά τα φαινόμενα;

Οι προτάσεις που ακολουθούν αποτελούν μια πρώτη, επιγραμματική προσέγγιση των πιο πάνω ζητημάτων:

1. Δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί αποτελεσματική δημόσια κοινοτική παρέμβαση για τα πιο πάνω ζητήματα χωρίς επαρκείς κοινοτικούς πόρους; Ο κοινοτικός προϋπολογισμός αντιπροσωπεύει μόλις το 1% του ΑΕΠ της Ε.Ε.! Ακόμα και ο διπλασιασμός του θα ήταν εντελώς ανεπαρκής για να καταστήσει την Ε.Ε. αποτελεσματική στη στήριξη της αναπτυξιακής διαδικασίας, στην αναδιανομή, στην κοινωνική προστασία. Η σημαντική σταδιακή αύξηση του κοινοτικού προϋπολογισμού, αξιοποιώντας και τις προτάσεις για ένα άμεσο ευρωπαϊκό φόρο, πρέπει να είναι σταθερό αίτημα των ευρωπαίων σοσιαλιστών.
2. Η απόλυτη τραπεζική λογική στην οικονομική διαχείριση, όπως αυτή εκφράζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν μπορεί να αποτελέσει γραμμή πλεύσης για την αριστερά. Γιατί δεν δίνουμε στα αιρετά, πολιτικά πρόσωπα που αποτελούν το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομίας (ECOFIN) μέρος τουλάχιστον των δημοσιονομικών αρμοδιοτήτων που ένας έκαστος υπουργός οικονομίας διαθέτει στη χώρα του; Π.χ. είναι πλέον σαφές ότι ο τομέας της άμεσης φορολογίας δεν μπορεί να παραμείνει άλλο εκτός ενοποιητικής διαδικασίας.
3. Η σοσιαλιστική αριστερά δεν αρνείται το γόνιμο ρόλο του ανταγωνισμού και της απελευθέρωσης των αγορών όσον αφορά στη παραγωγή πλούτου και, υπό προϋποθέσεις, στην επέκταση της αναπτυξιακής διαδικασίας σε νέες περιοχές και πληθυσμούς. Όμως δεν «θεοποιεί» τις δυνάμεις της αγοράς, γνωρίζει τους περιορισμούς τους και δεν ανέχεται η αποτελεσματικότητα να αποτελεί το

μοναδικό κριτήριο επιτυχίας. Η νέα οικονομική διακυβέρνηση, μέσω ενός Συμβουλίου Υπουργών με αποφασιστικές αρμοδιότητες, θα πρέπει να διαθέτει θεσμικά μέσα που κάμπτουν την απολυταρχία των αγορών και του ελεύθερου εμπορίου όταν τίθενται ζητήματα προστασίας από τη φτώχεια, από τη μακροπρόθεσμη ανεργία, από τις διακρίσεις και την περιθωριοποίηση. Όταν τίθενται ζητήματα στήριξης περιοχών με πάγια διαρθρωτικά μειονεκτήματα, ή ζητήματα ασφαλούς πρόσβασης σε δημόσια αγαθά.

4. Σε διεθνές επίπεδο μια νέα οικονομική διακυβέρνηση στην Ε.Ε. θα πρέπει να μεριμνά ώστε το άνοιγμα των αγορών της να συνδέεται με όρους που δεν θα καθιστούν το ελεύθερο εμπόριο παράγοντα εξαθλίωσης και μεσαιωνικού χαρακτήρα εκμετάλλευσης εργατικών μαζών, αφανισμού σπάνιων φυσικών πόρων, πολιτιστικής ισοπέδωσης. Οι θέσεις της Ε.Ε. για τα θέματα αυτά σε θεσμούς όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου ή το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο θα πρέπει να γίνουν πολύ πιο αποφασιστικές και συγκεκριμένες.
5. Για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (και όχι μόνο για αυτές που ανήκουν σε κλάδους υψηλής τεχνολογίας) θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ευρωπαϊκό πλέγμα μέτρων και πολιτικών που να πηγαίνει πολύ μακρύτερα από τις σημερινές αποσπασματικές και συχνά αλληλοαναιρούμενες παρεμβάσεις. Δημιουργούνται δυνατότητες για πολύ ευνοϊκότερους όρους χρηματοδότησης εάν υπάρξει μια ανακατανομή κινδύνων μεταξύ κράτους, τραπεζών και επενδυτών. Όπως επίσης υπάρχουν δυνατότητες για ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση των ΜΜΕ, εάν ξεχωρίσουμε τη φορολογία των φυσικών προσώπων που προσπορίζονται κέρδη, από τη φορολογία της επιχείρησης που επανεπενδύει τα κέρδη της. Μπορεί, τέλος, να μειωθεί δραστικά η γραφειοκρατία εάν η προστασία του δημοσίου συμφέροντος περάσει από τους εξαντλητικούς προληπτικούς ελέγχους σε πυκνούς και αυστηρούς κατασταλτικούς ελέγχους;
6. Είναι διαφορετικό ζήτημα η οργανωμένη υποδοχή μεταναστών για την κάλυψη συγκεκριμένων κενών στην αγορά εργασίας από την ανεξέλεγκτη, παράτυπη είσοδο μεταναστών που τροφοδοτεί φοβικά σύνδρομα και

κοινωνική ένταση, ενώ προσπορίζει άνομα κέρδη σε εργοδότες που εκμεταλλεύονται τη μαύρη εργασία. Γι' αυτό η Ε.Ε. θα έπρεπε να συνάψει ένα ευρύ πλαίσιο συνθηκών με χώρες του τρίτου κόσμου, ώστε να προκύψει μια αμοιβαία συνεργασία για την προγραμματισμένη υποδοχή μεταναστών;

Οι πιο πάνω προτάσεις δεν είναι ούτε πλήρεις, ούτε πολύ περισσότερο διεκδικούν το αλάθητο. Στόχος τους είναι να δείξουν τη κατεύθυνση μιας σοσιαλιστικής αντιπρότασης για την έξοδο της Ε.Ε. από τη σημερινή της κρίση. Να δείξουν, έστω ως παραδείγματα, ότι η αριστερά έχει εναλλακτικές απόψεις και συγκεκριμένες θέσεις για μια νέα οικονομική διακυβέρνηση στην Ευρώπη. Να δείξουν ότι η κατεδάφιση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος δεν συμφέρει κανένα και πολύ περισσότερο τις μικρότερες και πιο αδύναμες χώρες. Τέλος να προσφέρουν ερεθίσματα ώστε το ΠΑΣΟΚ να ανοίξει ένα παραγωγικό διάλογο με τις οργανώσεις του και την ελληνική κοινωνία για το μέλλον του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.
